

csak néhány leletet találtunk. A koporsóban, arany- és ezüstveretes övekkel, arany fülbevaló párral eltemetett avar vezér mellé helyezték fegyvereit: két darabra tört kardját, íját, igen nagy méretű nyílhegyeit, faragott csontlemezből borított tegezét. A kis méretű, pajzs és ovális alakú, préselt övveretek a 7. század második harmadából-feléből származnak. Az átkutatott, több mint 4000 m² nagyságú területen további sír, lelet vagy egyéb objektum nem került elő.

WICKER ERIKA – SOMOGYVÁRI ÁGNES –
V. SZÉKELY GYÖRGY – BALOGH CSILLA

148. Petőfiszállás, Tőzeges

(Bács-Kiskun megye) **Á**

Árpád-kori településre utaltak az előzetes terepbejárás eredményei azon a DNy-ről vízállásos területtel határolt kis kiemelkedésen, mely a majdani M5-ös autópálya 123–124. km szelvényében feküdt. A két hónapig tartó leletmentés során 26000 m²-nyi területet vizsgáltunk át. Az előkerült, csaknem 170 objektum arra utal, hogy egy Árpád-kori nyári szállás nagy kiterjedésű, hosszú ideig állattartásra használt részét tártuk fel. A nagyméretű objektumok egyik jellegzetes csoportját az a több mint 40, általában lekerekített sarkú, téglalap alakú 20–30×8–12 méteres karám alkotta, melyeket egyes esetekben részben egymásba ástak. Sajátos csoportot alkotnak a szabályos kör alakú, zárt, 8–12 m átmérőjű építmények, melyekből közel 30 került feltárássra. Több helyen figyeltünk meg nagy kiterjedésű, égett, kormos, hamus foltokat, viszont földbemélyített házakra és kemencékre utaló nyomokat nem találtunk. A karámokból és a viszonylag kis számú gödrök-ből csekély leletanyag (kerámia, állatcsontok) került elő.

BALOGH CSILLA –

V. SZÉKELY GYÖRGY – WICKER ERIKA

149. Pécs, Püspökvár

(Baranya megye) **Á; Kk**

A középkori egyetem épületének helyreállítása során folyamatos leletmentést végeztünk a munkaterületen. E leletmentő munka során a korai román kori püspöki palota további részleteit sikerült feltárni.

Az egyetem védőépülete É-i falának alapozási munkái során a falszorosban egy kifalazott szemétdödör volt, amelyből nagy mennyiségű leletanyag került elő. A leletek zöme kerámia, köztük több teljesen ép tojás alakú pohár, valamint nagyméretű fazekak töredékei, amelyekből jó néhány edény volt összeállítható. A mázatlan kerámia mellett igen gazdag üveganyag is előkerült, serleg- és fedőtöredék, köztük festett darabok is. A szemétdödör anyaga korban teljesen egységes volt és azt 6 db Mátyás-érem datálta. Ez a leletanyag

már az egyetem megszűntét követő, de az annak épületében működő „scola maioris ecclesiae” működésének idejéből származik.

Ugyancsak leletmentő ásatást végeztünk az egyetem D-i homlokzata előtti területen is, ahol ugyancsak román kori falrészleteket sikerült feltárni.

A középkori egyetem kutatása során épület-régészeti feltárást is végeztünk. Az egyetem északi emeleti falának elfalazott ablaknyílásait azok előzetes statikai biztosítása után kibontottuk. A kibontás nyomán több „in situ” keret-kötödék került elő, valamint a falazó anyagban is találtunk kerettöredéket.

Az egyetem nagyterméhez nyugatról csatlakozó helyiségbe vezető és csak részben elfalazott átjáróajtó teljes feltárássá csak a helyiség téglából falazott 18. századi dongaboltozatának elbontása után került sor. Itt megtaláltuk az ajtónyílás „in situ” küszöbkövét, valamint kőkeretének egyik roncsolt maradványát. Az említett nyugati terem déli zárófalának maradványát is fel tudtuk tárni. A fal középső szakaszának csak a szint alatti részlete maradt meg, de mindkét belső sarokcsatlakozása – amelyeket a boltozat takart – szint fölötti jelentős részletét találtuk meg.

Az egyetem déli bejáratánál megtaláltuk az eredeti béllet falsíkját, valamint teljes hosszában az „in situ” küszöbkövet. Ez utóbbi egyértelművé tette a gótikus kapunyílás eredeti szélességét. Ugyanis előkerült mindkét kapuszárny sarokvasának perselye, illetve annak kőbe vésett fészke.

Az északi falszorosban, a várfal két négyszög alaprajzú északi bástyájának egyikénél – amely keletre van – nyitottuk É-D-i irányú kutatóárkunkat. Itt megtaláltuk a keresett román kori várfal csaknem 3 m magasságig álló nyugati folytatását. A feltárással az előkerült a négyszögű bástya ugyancsak román kori részlete és abban egy keletre néző és teljesen ép boltozott lőrés „in situ”. A lőrés a külső falsíkban elfalazott volt. A kutatás itt csupán szondázó jellegű volt. Az egyes periódusok és szintek, valamint az alaprajz tisztázására a bástya teljes feltárássá szükséges.

Az ásatást az OMvH hitelkeretéből és a „Középkori Egyetem Alapítvány” támogatásával végeztük.

Munkatárs: Füzér Róbertné, Szijártó Kálmán

G. SÁNDOR MÁRIA – GERŐ GYÖZŐ

150. Pécs, Somogy – Pajtás utca

(hrsz.: 45236/7)

(Baranya megye) **B**

1998. szeptember 3-án a tulajdonos bronzkori cserepeket hozott a pécsi Janus Pannonius Múzeum Régészeti Osztályára, a leleteket telkén, a felszínen gyűjtötte.

A lakóház alapozásához előkészített területen, a patak parton, vízjárta laposba nyúló alacsony dombol-

dalon feltehetően bronzkori telepet bolygattak meg. Az É-i és ÉK-i támfalban 3 gödör maradványát (metsetét) figyelhettük meg. Mindhárom gödör betöltésében nagy számú késő bronzkori kerámiatöredéket találtunk.

NAGY ERZSÉBET – GÁBOR OLIVÉR

151. Pécsvárad, Zengővár

(Baranya megye) **Á**

A Mecsek csúcsán épült, árokkal és sánccal övezett várban a Baranya Megyei Múzeumigazgatóság felkérésére végeztem leletmentést. A jelenleg a vár közép-pontjában álló geodéziai torony helyére ugyanis egy katonai objektumot terveznek építeni.

A 75×45 méteres védett területen a felszínen csupán az ÉK-i sarokban láthatók épületnyomok. Az ásatás során ezt teljesen feltártuk: e szerint egy 12 m külső átmérőjű, szabályos kör torony állt itt. Felmenő falának vastagsága 250 cm. Járószintet nem találtunk; ezt valószínűleg a torony belsejében levő igen nagy méretű 20. századi kincskereső gödör semmisítette meg. A toronyfal egy-egy szakasza az É-i és D-i oldalon hiányzik, máshol a felmenő fal változó magasságú, helyenként a 100–120 cm-t is eléri.

A vár többi részét kilenc kutatóárokmal kutattuk át. Ezekben településnyom, illetve ott tartózkodásra utaló nyom nem mutatkozott: 10–15 cm mélységben már a szálkő jelentkezett. A sánc és a sáncárok átvágása szerint az árkot tompa V alakban belevágták a sziklába, a sáncot pedig az innen kikerülő sziklatörmelekből emelték. Fa sányszerkezet nem mutatkozott. Leleteket csak a torony belsejében és a IV. árokban találtunk: többnyire fazekakhoz tartozó töredékek a 13. századra keltezhetők.

Az ásatási megfigyelések szerint tehát a Zengő tetején egy árokkal, sánccal övezett 13. századi vár állt, kő lakótoronnyal. A lakottságra utaló egyéb jelek hiánya és a kevés lelet szerint azonban a vár vagy nem készült el teljesen, vagy csupán felépítették, de nem használták.

Az ásatás költségeit a Honvédelmi Minisztérium fedezte.

MIKLÓS ZSUZSA

152. Pocsaj, Rákóczi u. 8.

(Hajdú-Bihar megye) **KÚ**

1998 márciusában a 225. hrsz. telken tereprendezés során 150 cm széles falalapozás került elő, reneszánsz ízlésű faragott kövek, ablak- és ajtózárokövek, párkánydarabok, s habán kályhacsempe-töredékek. Az ásatás és fúrások során lokalizáltuk a mai csatornázott Ér és a szabályozott Berettyó közötti folyóhátan elhe-

lyezkedő I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna által 1641–1646 között építtetett udvarházat („Hídközi vár”, Rákóczi vár). 1660-ban a várkastélyt Szejdi pasa seregei elfoglalták, lerombolták. Egy év múlva meg erősítették s 32 évig volt ÉK-Magyarország legnagyobb erőssége a Debrecen – Váradi út mellett.

M. NEPPER IBOLYA

153. Pomáz, Klissza-domb

(Pest megye) **Kk**

A létükben veszélyeztetett romokból idén a Luppamauzóleum körüli területen tártunk fel néhány kisebb részt. A terepfelszín megtisztítása utána az 1997 októberében a mauzóleumtól délre húzott kutatóárok két végében nyitottunk egy-egy kis szondázó szelvényt. A délebbiben egy tavaly előkerült – a régi alaprajzokon nem szereplő, így eddig ismeretlen – fal párját kerestük, de úgy tűnik, hogy a szántás itt már minden kultúrrejteget eltüntetett. Az északibb területe pont a Bottyán Á. féle 1944-es feltárás egyik szelvényébe esett bele, s a gótikus templom déli faláig futott. A két szelvény mellett főleg a felszín alatt sejthető falak tetejének pucolása folyt (templomhajó északi és déli fal 1–1 szakaszon, a déli torony java, illetve a hajó falához hozzátoldott sekrestye nyugati fala). A déli toronyfal keleti falára homokot szórtak a visszatemetéskor. A nagy mennyiségű embercsont mellett említésre érdemes lelet egy a 14. század első felére datálható kerámiatöredék a templom déli tornyának falából.

VIRÁGOS GÁBOR

154. Pölöske, Legelő

(Zala megye) **R; B; Á; Kk; Kú**

Pölöske község középkori elődje a 18. század elejéig mai helyétől mintegy 400 méterre, K-re, a Pölöske-folyó (ma Szévíz-csatorna) és az Eszterág-patak mocsaras árteréből enyhén kiemelkedő dombháton feküdt. Legmagasabb pontján (Pölöske – Templom-domb) állt a falu gótikus temploma, amelynek alapfalait 1994–1996-ban tártuk fel. Az egykori mezőváros területén 1996 óta folynak az ásatások. Kemencéket, kályhaalapokat, egy nagyméretű, cölöpszerkezetes építményt, egy széles árok részletét tártuk fel, valamint számos hulladékgödört és cölöplyukat bontottunk ki. Az eddig napvilágra került építmények rendeltetésének és rendszerének meghatározása csak további kutatások elvégzésével lesz majd lehetséges. A leletanyag tanúsága szerint már az őskorban megtelepedett az ember lelőhelyünkön (balatoni és badeni cserepek, kőeszközök, továbbá késő bronzkori edénytöredékek); az Árpád-kortól a 18. század elejéig pedig folyamatosan lakták a dombhátat. Az 1998. évi leletanyagból kiemelkedik egy reneszánsz